

Maximes Capitales = DL X, 139-154 - éd. Usener

Auteur(s) : Diogène Laërce ; Epicure

Voir la transcription de cet item

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

11 Fichier(s)

Mots clés

[Usener, Hermann \(1834-1905\)](#)

Comment citer cette page

Diogène Laërce ; Epicure, Maximes Capitales = DL X, 139-154 - éd. Usener, 1887

Department of Philosophy and Cultural Heritage of University Ca' Foscari of Venice ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Consulté le 13/02/2026 sur la plate-forme EMAN :
<https://eman-archives.org/Epicurei/items/show/22>

Copier

Présentation du document

Date1887

Mentions légales

- Responsabilité éditoriale : Department of Philosophy and Cultural Heritage of University Ca' Foscari of Venice ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Texte : Domaine public

Editeur de la ficheDepartment of Philosophy and Cultural Heritage of University Ca' Foscari of Venice ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Contributeur(s)

- Giovacchini, Julie

- Marchand, Stéphane

Langue

- Français
- Grec ancien

Source Voir description détaillée du texte : [CIRIS](#)

Contenus reliés

Collection Ep. Maximes Capitales

[Maximes Capitales - traduction anglaise](#) est une traduction de ce document

[Maximes Capitales = DL X, 139-154 - éd. Mühl](#) est une version de ce document

[Maximes Capitales = DL X, 139-154 - éd. Frobenius](#) est une version de ce document

[Maximes Capitales = DL X, 139-154 - éd. Hicks](#) est une version de ce document

Description du document

Description Reproduction de l'édition grecque de Usener (= #Us) accompagnée d'une transcription indexée et enrichie de notes critiques.

Texte grec de la transcription établi à partir de :

R. D. Hicks, Lives of Eminent Philosophers. Diogenes Laertius. Cambridge. Harvard University Press, 1972 (First published 1925) = #Hic

Miroslav Marcovich, Diogenes Laertius Vitae Philosophorum, Stuttgart, Teubner, 1999 = #Marc

Hermann Usener, Epicurea, Stuttgart, Teubner, 1887 = #Us

Tiziano Dorandi, Lives of Eminent Philosophers, Cambridge University Press, 2013 = #Dor

Graziano Arrighetti, Epicuro. Opere, Nuova edizione riveduta e ampliata, Turin, Giulio Einaudi Editore, 1973 = #Arr

Voir description détaillée de l'édition : [CIRIS](#)

Notice créée par [Julie Giovacchini](#) Notice créée le 30/11/2021 Dernière modification le 18/05/2022

ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ
ΚΥΡΙΑΙ ΔΟΞΑΙ

- 139 I Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει
οὔτε ἄλλω παρέχει, ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέ-
χεται· ἐν ἀσθενεῖ γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον.
II 'Ο θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναι-
σθητεῖ· τὸ δ' ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

5 τὸ τοιοῦτον. ἐν ἄλλοις δέ φησι τοὺς θεοὺς λόγῳ θεω-
ρητοὺς, οὓς μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑφεστῶτας, οὓς δὲ κατὰ ὁμοειδεῖαν
10 ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιρρύσεως τῶν ὁμοίων εἰδώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ἀποτετελεσμένους, ἀνθρωποειδεῖς SCHOLIION

I titulum addidi || 3 πρᾶγμα Seneca πρᾶγμ' scholion Iliadis, fort. Cicero || 4 ἄλλο F ἄλλοις Seneca scholion Iliad. | ὥστε] διὸ scholion Iliad. | οὔτε post ὥστε om F | [ὀργ]αῖς B | χάρισι] λύπαις scholion Iliad. | συνέχεσθαι B || 5 ἀσθενεῖα Philodemus Nemesis (Cicero d. nat. deor. I 44, 122. 124), ut Epicurus ipse supra p. 28, 5 || 6 διαλυθὲν FHPQf Plutarchus Gellii, Sextus Alexander Stobaeus: ἀναλυθὲν B λυθὲν Plutarchus contra Epicuream beatitudinem 23 p. 1103^d 27 p. 1105^a || 7 δ' BFPQ; δὲ Hf | ἀναισθητον Stobaeus ἀναισθητεῖν editur ap. Alexandrum in analyt. I. 117^r | οὐδὲ H¹

8 θεωρητοὺς libri: θεωρητοὺς εἶναι Meibomius || 9 ὁμοεί-
δειαν HP²Q: ὁμοειδίαν Bf ὁμοίδιαν P¹ ὁμοιοειδίαν F || 10 ὁμοίων] ἰδίων F || 11 ἀποτετελεσμένους Kuehnii: ἀποτετελεσμένων BH PQf τετελεσμένων F | ἀνθρωποειδ[εῖς] P, dixere de hoc scholio quicumque de dia Epicuri disseruere, nuper Schoemannus opusc. ac. t. IV p. 351 sqq. RVolkmann in Fleckeiseni annali 1871 p. 688 RHirzel *unters. z. Ciceros philos. schr.* I p. 72 sqq. Woltjer de Lucretii philos. p. 165 sq. Lachelier *revue de philol.* 1877 t. I p. 264

III Ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν ἢ παντός τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. ὅπου δ' ἂν τὸ ἡδόμενον ἐνῇ, καθ' ὃν ἂν χρόνον ἤ, οὐκ ἔστι τὸ ἀλγοῦν ἢ τὸ λυπούμενον ἢ τὸ συναμφοτέρων.

IV Οὐ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν συνεχῶς ἐν τῇ σαρκί, ἀλλὰ 140 τὸ μὲν ἄκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον πάρεστι, τὸ δὲ μόνον ὑπερτείνον τὸ ἡδόμενον κατὰ σάρκα οὐ πολλάς ἡμέρας συμβαίνει. αἱ δὲ πολυχρόνιοι τῶν ἀρρωστιῶν πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδόμενον ἐν τῇ σαρκί ἢ περ τὸ ἀλγοῦν.

V Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς 15 καὶ δικαίως <οὐδὲ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως> ἄνευ τοῦ ἡδέως. ὅτω δ' ἐν τούτων μὴ ὑπάρχει οἷον ζῆν φρονίμως, καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὑπάρχει, οὐκ ἔστι τοῦτον ἡδέως ζῆν.

VI Ἐνεκα τοῦ θαρρεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἦν κατὰ φύσιν ἀγα- 15 θόν, ἐξ ὧν ἂν ποτε τοῦτο οἴος τ' ἢ παρασκευάζεσθαι.

15 κατὰ φύσιν ἀρχῆς καὶ βασιλείας GLOSSEMA u. ἐξ ὧν

1 ἢ] ἢ P¹ om Macrobius | cf. Voll. Herc. coll. II t. VII f. 14 (Gompertz. *ztschr. f. d. oesterr. gymn.* 1866 p. 708) 'ἢ παν[τός τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις'. τ[ὸ] μὲν γὰρ παντ[ός] διέλεται κατὰ τὰ ἀντί[γραφα], προστιθεμένου τοῦ παντός ἐν τισίν, ἐν δὲ τισίν μὴ προστιθεμένου· κατὰ πάντα δὲ τὰ κ[αλ]ῶς ἔχοντα ἀν[τί]-γραφα [τῆ] γραπτῇ ἢ [τ]οῦ [ἀλ]γοῦντος ἐξαίρεσις, οὐ[χ ὁ] π[ε]-ξαίρεσις | τοῦ λυποῦντος Nemesius || 2 ὑπεραίρεσις f | ἡδόμενον P¹ | ἐνι P¹ || 3 ἂν FP¹f: om BP¹Q post χρόνον traicit H | ἢ] ἢ P¹ | τὸ ante λυπούμενον om BP¹Q || 5 οὐ om P¹ || 7 ὑπερ-τ·νον P¹ | τὸ ἡδόμενον . . . , 9 ἔχουσι om F¹Qf, in mg supplēuit F². de sententia cf. Mañuigius ad Cic. de fin. I 12, 40 p. 85³ | κατὰ σάρκα] ἐν τῇ σαρκί mg H sed deletum || 8 ἀρρωσιῶν F || 9 εἰ περ f || 11 οὐδὲ . . . δικαίως supplēuit Gassendus | ἄνευ . . . 13 καλῶς om F || 12 ὅτωι P² ὅτω P¹ | δ' ἐν τούτων] δὲ τοῦτο libri | ὑπάρχ(ειν) Q | οἷον] οὐ libri | ζῆ libri: corr. Gassendus || 13 καὶ ὦ δικαίως Ff | ὅπα cum fenestra B | τοῦτο B¹ || 15 ἢν] ἢ libri | fort. ἀγαθὰ || 16 τοῦτο] τοῦτό τις Meibomius | τ' ἢ] τ' ἢν B τι P¹

141 VII Ἐνδοξοὶ καὶ περίβλεπτοί τινες ἐβουλήθησαν γενέσθαι, τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀσφάλειαν οὕτω νομίζοντες περιποιήσεσθαι ὥστε εἰ μὲν ἀσφαλὴς ὁ τῶν τοιούτων βίος, ἀπέλαβον τὸ τῆς φύσεως ἀγαθόν· εἰ δὲ μὴ ἀσφαλὴς, οὐκ
ε ἔχουσιν οὐ ἔνεκα ἐξ ἀρχῆς κατὰ τὸ τῆς φύσεως οἰκεῖον ὠρέχθησαν.

VIII Οὐδεμία ἡδονὴ καθ' ἑαυτὸ κακόν· ἀλλὰ τὰ τινῶν ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίους ἐπιφέρει τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν.

142 IX Εἰ κατεπυκνοῦτο πᾶσα ἡδονὴ καὶ χρόνῳ καὶ περὶ ὅλον τὸ ἄθροισμα ὑπῆρχεν ἢ τὰ κυριωτάτα μέρη τῆς φύσεως, οὐκ ἂν ποτε διέφερον ἀλλήλων αἱ ἡδοναί.

X Εἰ τὰ ποιητικὰ τῶν περὶ τοὺς ἀσώτους ἡδονῶν ἔλυε τοὺς φόβους τῆς διανοίας τοὺς τε περὶ μετεώρων καὶ
15 θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, ἔτι τε τὸ πέρας τῶν ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν ποτε εἶχομεν ὃ τι ἐμεμψάμεθα αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐκπληρουμένοις τῶν ἡδονῶν καὶ οὐθαμόθεν οὔτε τὸ ἀλγοῦν οὔτε τὸ λυπούμενον ἔχουσιν, ὃ περ ἐστὶ τὸ κακόν.

20 XI Εἰ μὴθὲν ἡμᾶς αἱ τῶν μετεώρων ὑποψίαὶ ἠνώχλουν

I ἐβουλήθησαν F || 5 κατὰ] παρὰ Meibomius, tu cf. Philod. Voll. Herc. coll. alt. L. I f. 78 δόξα τοίνυν χάριν ἀσφαλείας ἐδιώχθη κατὰ φύσιν || 7 ἡδονὴ hoc loco om f | ἑαυτὸ BHPQ: ἑαυτὴν Ff γρ P² | κακόν BHPQ: κακὴ F^s γρ P² ἡδονὴ κακὴ. f | τὰ] τὸ Q om Ff || 8 ἡδονῶν post τινῶν om B¹ || 10 κατεπυκνοῦτο πᾶσα ἡδονὴ FH P²f: κατεπύκνου πᾶσα ἡδονὴ τῷ BP¹Q terminatione passiva male tralecta | καὶ ante χρόνῳ in fenestra om B¹ | περὶ ὁδόν Ff γρ P² περίοδον BHPQ: em. Rossius commentt. Laert. p. 321 || 13 τὰ ποιητὰ f, γρ mg P² | ἀσώτους] ἀσωμάτους Ff εὐσωμάτους γρ P² | ἔλυε] ἔλεγε f || 14 μετεώρων] *deorum* Cicero liberius || 15 ἔτι τε] ἔτι Q || 16 ποτ[ε εἶχο]μεν B ποτε εἶημεν Ff π. εἴη μὲν Stephanus in Ciceroniano lexico graecolat. p. 55 | μεμψάμεθα B: μεμψαίμεθα ceteri || 17 πάντοθεν Ff γρ P² | εἰσπληρουμένοις libri | οὐθαμόθεν P¹Q οὐθαμώθεν B: οὐδαμόθεν FHP²f || 18 τὸ ante ἀλγοῦν om B || 20 αἱ] αἱ ὑπὲρ Plutarchus | ἠνώχλουν F

καὶ αἱ περὶ θανάτου, μὴ ποτε πρὸς ἡμᾶς ἢ τι, ἔτι τε τὸ μὴ κατανοεῖν τοὺς ὄρους τῶν ἀλγηδόνων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, οὐκ ἂν προσεδεόμεθα φυσιολογίας.

XII Οὐκ ἦν τὸ φοβούμενον λύειν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων 143 μὴ κατειδότα τίς ἢ τοῦ σύμπαντος φύσις, ἀλλ' ὑποπτευό- 5 μενόν τι τῶν κατὰ τοὺς μύθους. ὥστε οὐκ ἦν ἄνευ φυσιολογίας ἀκεραίους τὰς ἡδονὰς ἀπολαμβάνειν.

XIII Οὐθέν ὄφελος ἦν τὴν κατ' ἀνθρώπους ἀσφάλειαν κατασκευάζεσθαι τῶν ἄνωθεν ὑπόπτων καθεστῶτων καὶ τῶν ὑπὸ γῆς καὶ ἀπλῶς τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ. 10

XIV Τῆς ἀσφαλείας τῆς ἐξ ἀνθρώπων γενομένης μέχρι τινὸς δυνάμει τινὶ ἐξαιρεστική καὶ εὐπορία εἰλικρινεστάτη γίνεται ἢ ἐκ τῆς ἡσυχίας καὶ ἐκχωρήσεως τῶν πολλῶν ἀσφάλεια.

XV Ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος καὶ ὠρίσται καὶ εὐποριστός 144 ἐστίν· ὁ δὲ τῶν κενῶν δοξῶν εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει.

XVI Βραχέα σοφῶς τύχη παρεμπίπτει, τὰ δὲ μέγιστα καὶ

1 καὶ περὶ f ἔτι τε τὰ περὶ Plutarchus | ἢ τί BHP³Q: ἢ τι F ἢ τί P¹ εἴ τι f | ἔτι] ἐστι f | τε τὸ μὴ κατανοεῖν Lachelier *revue de philol.* 1877 t. 1 p. 85. 200: τετόλμηκα (τετολμηκά B τ•τό•μηκα P¹) νοεῖν libet, aique σφά(λμα) adnotat mg B || 3 οὐκ ἂν ἐδεόμεθα F || 5 τίς ἢ τοῦ P | ὑποπτευόντά esit qui exspectet || 6 τῶν] τὸν B | φυσιολογίας P¹ || 7 ἀκεραίους F ἀκεραίας f || 8 οὐθέν B? | ὄφελος F ὄφελος H | κατ' Bf: κατὰ HPQ | ἀσφάλειαν P || 9 καθεστῶτων f || 10 τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ] τῶν ἀπείρων τῶν ὑπὸ cum proxima sententia coniungit F || 11 γενομένης f || 12 δυνάμεις H aperta interpolatione | τινὶ] τί BFPQf τε H | ἐξαιρεστική F: ἐξαιρεστική H ἐξαιρεστική P¹f ἐξαιρεστική P¹Q ἐξοριστική B. conicias ἐξέσεις ἢ | εὐπορία εἰλικρινεστάτη f || 13 ἐκχωρήσεως Hf: ἐκχωρήσεως BFPQ | πόλλων f || 14 ἀσφαλείας H. ἀδεια conieceram || 15 [φύσεως] compendiose P² | καὶ post ὠρίσται bis dat B || 16 ἐστι F || 17 βραχέα BFP¹f Vitruvius Seneca, nec aliter Cicero qui non potuit *exiguam fortunam intervenire sapienti* dicere de fin. 1 19, 63 (11 27, 89) Tusc. disp. v 9, 26 sed *exiguam*: βραχέα HP³Q Stobaeus | τύχη Cobetus

κυριώτατα ὁ λογισμὸς διώκησε κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον τοῦ βίου.

XVII Ὁ δίκαιος ἀταρακτώτατος, ὁ δ' ἄδικος πλείστης τα-
ραχῆς γέμων.

5 XVIII Οὐκ ἐπαύξεται ἐν τῇ σαρκὶ ἡ ἡδονή, ἐπειδὴν ἅπαρ
τὸ κατ' ἐνδειαν ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ, ἀλλὰ μόνον ποικίλλεται
τῆς δὲ διανοίας τὸ πέρασ τὸ κατὰ τὴν ἡδονὴν ἀπεγένη-
σεν ἢ τε τούτων αὐτῶν ἐκλόγισις καὶ τῶν ὁμογενῶν τού-
τοις, ὅσα τοὺς μεγίστους φόβους παρεσκεύαζε τῇ διανοίᾳ

145 XIX Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσην ἔχει τὴν ἡδονὴν καὶ ὁ πεπε-
ρασμένος, εἴαν τις αὐτῆς τὰ πέρατα καταμετρήσῃ τῷ λο-
γισμῷ.

XX Ἡ μὲν σὰρξ ἀπέλαβε τὰ πέρατα τῆς ἡδονῆς ἄπειρα,
καὶ ἄπειρος αὐτὴν χρόνος ἀρέσκοι ἄν. ἡ δὲ διάνοια τοῦ
15 τῆς σαρκὸς τέλους καὶ πέρατος λαβούσα τὸν ἐπιλογισμὸν
καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ αἰῶνος φόβους ἐκλύσασα τὸν παντελεῖ
βίον παρεσκεύασεν, καὶ οὐθὲν ἔτι τοῦ ἀπείρου χρόνου
προσεδεήθη· <οὐ> μὴν ἀλλ' οὔτε ἔφυγε τὴν ἡδονὴν οὔθ'
ἡνίκα τὴν ἐξαγωγὴν ἐκ τοῦ ζῆν τὰ πράγματα παρεσκεύα-
20 ζεν, ὥς ἐλλείπουσά τι τοῦ ἀρίστου βίου κατέστρεφεν.

2 βίου διοικεῖ καὶ διοικῆσει GLOSSEMA u. 1 διώκησε

I διώκηκε Stobaeus διώκηκε καὶ libri διώκει καὶ f | κατὰ τὸν
συνεχῆ χρόνον τοῦ βίου BHPQ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον Ff κατὰ
τὸν βίον καὶ συνεχῆ χρόνον Stobaeus: omittunt Cicero et Vitruvius,
adulterina censet Meinekios adn. crit. ad Stob. ecl. p. 80Cviii ||
3 ὁ δίκαιος βίος Diodorus | ἀταρακτώτατος BF || 5 ἐν τῇ σαρκὶ
post ἡ ἡδονή dat f | τῇ om F || 7 τὸ πέρασ κατὰ F || 8 ἐκλόγισις
BPQ: ἐκλόγ[η]σις H ἐκλόγησις Ff || 10 Ὁ om BPQ || 11 κατα-
μετρήσει F || 14 ἀρέσκοι ἄν | παρεσκεύασεν libri || 16 παντελεῖ F ||
17 παρεσκεύασεν BH, sine v ceteri | ἀπείρου χρόνο[u] B ἀπόρου
χρόνου PQ mg H, in quo tamen ἀπείρου diversa manu adscribitur:
ἀπείρου βίου FHf γρ P² || 18 προσεδεήθη· οὐ μὴν | προσεδεήθη-
μεν F, Hf γρ P² [προσεδέθη] μὲν B προσεδέθημεν PQ | οὐθ' F¹H:
οὐδ' F²PQf οὐδέ B || 20 ἐλλείπουσα BQ | ἀρίστου f

21 glossema non norunt Cicero Vitruvius Stobaeus

XXI Ὁ τὰ πέρατα τοῦ βίου κατειδώς οἶδεν, ὥς εὐπόρι- 146
στόν ἐστι τὸ <τὸ> ἀλγοῦν κατ' ἐνδειαν ἐξαιροῦν καὶ τὸ
τὸν ὅλον βίον παντελῇ καθιστάν· ὥστε οὐδὲν προσδεῖται
πραγμάτων ἀγῶνας κεκτημένων.

XXII Τὸ ὑφεισθηκὸς δεῖ τέλος ἐπιλογίζεσθαι καὶ πᾶσαν
τὴν ἐνέργειαν, ἐφ' ἣν τὰ δοξαζόμενα ἀνάγομεν· εἰ δὲ
μὴ, πάντα ἀκρισίας καὶ ταραχῆς ἔσται μεστά.

XXIII Εἰ μάχη πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐχ ἔξεις οὐδ' ἄς
ἂν φῆς αὐτῶν διεψεῦσθαι πρὸς τί ποιοῦμενος τὴν ἀνα-
γωγὴν κρίνης. 10

XXIV Εἰ τιν' ἐκβαλεῖς ἀπλῶς αἰσθήσιν καὶ μὴ διαιρήσεις 147
τὸ δοξαζόμενον καὶ τὸ προσμένον καὶ τὸ παρὸν ἤδη κατὰ
τὴν αἰσθήσιν καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶσαν φανταστικὴν ἐπιβο-
λὴν τῆς διανοίας, συνταράξεις καὶ τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις
τῇ ματαίῳ δόξῃ, ὥστε τὸ κριτήριον ἅπαν ἐκβαλεῖς. εἰ δὲ 15
βεβαιώσεις καὶ τὸ προσμένον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς
ἐννοίαις καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπιμαρτύρησιν, οὐκ ἐκλείψει τὸ

1 ὁ τὰ | ἐν ἢ τὰ H | ἀπόριστόν f || 2 [ἐστὶ] *conpendiose* P² |
ἐστι τὸ ἀλγοῦν libri: corr. Casaubonus || 3 καθιστάν BHP ||
5 ὑφεισθηκὸς B | δεῖ δέ f | τέλος *delebat* Schneiderus ad Epic. p. 54,
ita cf. p. 65, 3. 77, 4 | ἐπιλογίζεσθαι] λογίζεσθαι F || 6 ἐνέργειαν Q,
=ser H² || 8 εἰ] εἰ μὴ F¹ || 9 ἂν om B¹ | φῆς (φῆς Q) αὐτῶν BHPQ:
αὐτῶν ἐφ' ἧς (ε puncto inposito deletum) F² αὐτῶν φῆς F² | διε-
ψεῦσθαι F | πρὸς τι BHPQ || 10 κρίνεις BF || 11 τιν' HPQ:
τινα BFi | ἐκβάλλεις libri nisi quod ἐκβάλλεις H¹ ἐκβάλλης f: em.
Cobetius | καὶ μὴ ... 13 αἰσθήσιν om Q | διαιρήσεις HP διαιρήσης
B: διαιρεῖς εἰς F διαιρῆς εἰς f || 12 τὸ δοξαζόμενον F | καὶ Ff: κατὰ
BHP² | προσμένον Ff: προσμενόμενον BHP || 13 post πᾶσαν gra-
mas aliquoi litteras uideas in P || 14 τῆς om H | [συνταρ]άξεις P² ||
15 ματαίῳ HPQ ματαίῳ B: ματαία F, f | ὥστε] ὥς Q | ἐκβαλεῖς f:
ἐκβάλλεις libri || 16 βεβαιώσεις B | προσμένον Ff: προσμενόμενον
BHPQs || 17 τὴν ἐπιμαρτύρησιν recte explanatum a Schneidero
p. 52 *delebat* Huebnerus | ἐκλείψεις libri: em. Bonnetus De Galeni
subsig. empir. p. 82

διεψευσμένον· ὥστ' ἀνηρηκῶς ἔση πᾶσαν ἀμφισβήτησιν
καὶ πᾶσαν κρίσιν τοῦ ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς.

148 XXV Εἰ μὴ παρὰ πάντα καιρὸν ἐπανοίσεις ἕκαστον τῶν
πραττομένων ἐπὶ τὸ τέλος τῆς φύσεως, ἀλλὰ προκατα-
5 στρέψεις εἴτε φυγὴν εἴτε δίωξιν ποιούμενος εἰς ἄλλό τι,
οὐκ ἔσονται σοι τοῖς λόγοις αἱ πράξεις ἀκόλουθοι.

XXVI Τῶν ἐπιθυμιῶν ὅσαι μὴ ἐπ' ἀλγοῦν ἐπανάγουσιν
ἐὰν μὴ συμπληρωθῶσιν, οὐκ εἰσὶν ἀναγκαῖαι ἀλλ' εὐδιά-
χυτον τὴν ὀρεξιν ἔχουσιν, ὅταν δυσπόριστον ἢ <ἢ> βλάβης
10 ἀπεργαστικαὶ δόξωσιν εἶναι.

XXVII Ὡν ἡ σοφία παρασκευάζεται εἰς τὴν τοῦ ὅλου
βίου μακαριότητα, πολὺ μέγιστόν ἐστιν ἡ τῆς φιλίας
κτῆσις.

XXVIII Ἡ αὐτὴ γνώμη θαρρεῖν τε ἐποίησεν ὑπὲρ τοῦ μη-
15 θέν αἰώνιον εἶναι δεινὸν μὴδὲ πολυχρόνιον, καὶ τὴν ἐν
αὐτοῖς τοῖς ὠρισμένοις ἀσφάλειαν φιλίαις μάλιστα κατεῖδε
συντελουμένην.

149 XXIX Τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι φυσικαὶ <καὶ ἀναγκαῖαι>

1 ὥστ' ἀνηρηκῶς] ὡς τετηρηκῶς libri | ἔση πᾶσαν] εἰς ἀπᾶ-
σαν f | ἔσ[η] B || 2 κρίσιν] ῥήσιν f || 3 εἰ] ἢ H | παραπάντα B |
περί H | πάν[τα] P² || 5 ἢτε δίωξιν B || 7 sententiam XXVI Gas-
sendus post s. XXX, Meibomius post s. XXIX conlocauerat | ἐπαλ-
γοῦν BP || 8 ἀδιάχυτον HQ ἐνδιαδόχτητον f || 9 δυσπόριστοι Ff,
οἱ terminationem sscr P² | ἢ ἢ] ἢ B ἢ ceteri || 10 ἀπέργαστοι δόξω-
σιν f || 11 sent. XXVII et sequentem ante s. XXXI Gassendus po-
nuit | ὧν] *omnium rerum quas Cicero: an ὧν legebat?* || 14 τε
omissum sscr H¹ τί F | ἐποίησε BP || 15 καὶ τὴν ... 17 συντε-
λουμένην sententiae XXVII Meibomius subiunxit contra Ciceronis
testimonium || 16 φιλίας libri | κατεῖδε Maduigijs ad Cic. de fin.
I 20, 68: *percepit Cicero κατεῖναι libri, sed κα[τεῖναι] B* || 17 [συν]-
τελουμένην B || 18 φυσικαὶ F | καὶ ... p. 78, 1 φυσικαὶ om libri,
suppleuit HStephanus in Ciceron. lexico graecolat. p. 53 ex Cicetone.
interpolatam dat G lectionem Τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν εἰσι φυσικαὶ
καὶ οὐκ ἀναγκαῖαι· αἱ τε (uoluit αἱ δέ) φυσικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι

αἱ δὲ φυσικαὶ καὶ οὐκ ἀναγκαῖαι· αἱ δὲ οὔτε φυσικαὶ οὔτε ἀναγκαῖαι ἀλλὰ παρὰ κενὴν δόξαν γινόμεναι.

XXX Ἐν αἷς τῶν φυσικῶν ἐπιθυμιῶν, μὴ ἐπ' ἀλγοῦν δὲ ἐπαναγουσῶν ἐὰν μὴ συντελεσθῶσιν, ὑπάρχει ἡ σπουδὴ σύντονος, παρὰ κενὴν δόξαν αὐταὶ γίνονται, καὶ οὐ παρὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν οὐ διαχέονται ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κενοδοξίαν.

XXXI Τὸ τῆς φύσεως δίκαιον ἐστὶ σύμβολον τοῦ συμφέροντος εἰς τὸ μὴ βλάπτειν ἀλλήλους μηδὲ βλάπτεσθαι.

XXXII Ὅσα τῶν ζώων μὴ ἐδύνατο συνθήκας ποιεῖσθαι τὰς ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἀλλὰ μηδὲ βλάπτεσθαι, πρὸς ταῦτα οὐθὲν ἦν δίκαιον οὐδὲ ἀδίκον· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ὅσα μὴ ἐδύνατο ἢ μὴ ἐβούλετο τὰς συνθήκας ποιεῖσθαι τὰς ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι.

XXXIII Οὐκ ἦν τι καθ' ἑαυτὸ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἐν ταῖς μετ' ἀλλήλων συστροφαῖς καθ' ὀηλίκοις δὴ ποτε αἰ τοῖς συνθήκη τις ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἢ βλάπτεσθαι.

2 γινόμεναι. φυσικὰς καὶ ἀναγκαῖας ἡγεῖται ὁ Ἐπίκουρος τὰς ἀληθύνους ἀπολυτοῦσας, ὡς ποτὸν ἐπὶ δίψους· φυσικὰς δὲ οὐκ ἀναγκαῖας δὲ τὰς ποικιλοῦσας μόνον τὴν ἡδονήν, μὴ ὑπεξαίρου- μένας δὲ τὸ ἀλγῆμα, ὡς πολυτελεῖ σιτία· οὔτε δὲ φυσικὰς οὔτ' ἀναγκαῖας, ὡς στεφάνους καὶ ἀνδριάντων ἀναθέσεις SCHOLION

2 οὔτε ante ἀναγκ. om P¹Q | παρὰ] περί H | γ[ι]νόμεναι P² γινόμεναι scholion Aristotelis ἡγούμεναι F || 3 fort. φυσικῶν μὲν ἐπιθ. | ἐπαλγοῦν FH || 4 ὑπάρχει B || 5 παρὰ] περί H utrobique et a. 6 | ου puncto inposito delere videtur F || 6 ἑαυτῶν] nouissimae syllabae ου sscr H² ἑαυτον P¹ | διαχέονται] διαδεχέονται (in mg correctum) H διά χρῆαν τινά f || 10 ἡδύνατο F² ἡδύναντο f || 11 ἀλλὰ] ἀλλὰ BFQH² f ἀλλ' ἂν H² ἀλλὰ· P ἀλλήλα Gassendus | μηδὲ om F¹ || 12 ἦν] ἢ BHPQ: οὐδὲ sscr P² ἐστὶν οὐδὲ Ff || 13 ἡδύνατο Ff | ἢ μὴ] ἢ Ff || 15 [οὐ] ἦν B || 16 μετὰ B | καθ' ὀηλίκοις BF | αἰ F || 17 τίς libri sed τῆς H | ἢ] μηδὲ Huebnerus

19 ἀληθύνους libri: corr. HWeilius | ποτῶν f | δὲ οὐκ F¹ δὲ καὶ οὐκ F² || 20 δὲ om Ff | μόνην Ff || 21 ἀλγῆμα f | σιτεῖα f οὔτ' HPQ: οὔτε BFf || 22 ὡς στεφάνους] ὡς τε φασὶ H

151 XXXIV Ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν, ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ τὴν ὑποψίαν φόβῳ, εἰ μὴ λήσει τοὺς ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐφεσθηκότας κολαστάς.

XXXV Οὐκ ἔστι τὸν λάθρα τι κινουῦντα ὧν συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι, πιστεύειν ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ἐπὶ τοῦ παρόντος λανθάνῃ. μέχρι γὰρ καταστροφῆς ἄδηλον εἰ καὶ λήσει.

XXXVI Κατὰ μὲν <τὸ> κοινὸν πᾶσι τὸ δίκαιον τὸ αὐτό, συμφέρον γάρ τι ἦν ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους κοινωνίᾳ· κατὰ δὲ τὸ ἴδιον χώρας καὶ ὅσων δὴ ποτε αἰτίων οὐ πᾶσι συνέπεται τὸ αὐτὸ δίκαιον εἶναι.

152 XXXVII Τὸ μὲν ἐπιμαρτυρούμενον ὅτι συμφέρει ἐν ταῖς χρεῖαις τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, ἔχει τὸν τοῦ δικαίου χαρακτήρα, ἐάν τε τὸ αὐτὸ πᾶσι γένηται ἐάν τε μὴ τὸ αὐτό. ἐάν δὲ νόμον θηταί τις, μὴ ἀποβαίνει δὲ κατὰ τὸ συμφέρον τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, οὐκέτι τοῦτο τὴν τοῦ

13 κοινωνίας, τῶν νομισθέντων εἶναι δικαίων ADDITAMEN-
TVM capiti sententiae destinatum

2 μὴ δῆσει B μελήσει f | τοὺς] τὰς F om f || 4 κινουῦντα] ποιοῦντα libri | συνέθεντο PQ || 5 μηδὲ BHPQ: καὶ Ff γρ P² || 6 ὅτι λήσει] ὁ cum hiato in quo m. 2 ἤσει addidit B | ἐπὶ Menagius: ἀπὸ BQ γρ P² ὑπὸ FPF [ὅ]πὸ H | τοῦ παρόντος uocibus spatium VI fere litterarum reliquit uacuum F | λαμβάνει H || 7 εἰ καὶ] εἶναι F || 8 μὲν κοινόν libri; articulum restituit Gassendus || 10 [δὴ] π[οτε] B | αἰτίων B: αἰτιῶν reliqui || 13 ἔχει... 14 χαρακτήρα om f τὸν... χαρ. om s | ἔχει τὸν τοῦ HPQ: ἔχει τὸ τοῦ F ἔχειν τοῦ B || 14 χαρακτήρα] χώραν εἶναι BF idque effecit addito in mg χώραν P²: εἶναι HP²Q χώραν Aldobrandinus | ἐάν τε τὸ αὐτὸ πᾶσι γένηται ἐάν τε μὴ τὸ αὐτὸ πᾶσι γένηται· ἐάν τε μὴ (μὴν PQ) τὸ αὐτὸ uno archetypi uersu oscitanter iterato BHPQ ἐάν τε αὐτὸ πᾶσι μὴ γένοιται· F ἐάν τε τὸ αὐτὸ πᾶσι γένηται ἐάν τε τὸ αὐτὸ πᾶσι μὴ γένηται f || 15 ἐάν δὲ om s ἐάν τε posteriora Stephani exempla | μόνον θηταί τις libri νομοτεθῆται τι f | ἀποβαίνει Hf: ἀποβαίνει reliqui | δέ] δὴ BQ

17 δίκαιον Bs om f. δικαίων <ὅν, τοῦτο> Meibomius structuram uerborum fulciens

δικαίου φύσιν ἔχει. κἂν μεταπίπτῃ τὸ κατὰ τὸ δίκαιον
 συμφέρον, χρόνον δέ τινα εἰς τὴν πρόληψιν ἐναρμόττῃ,
 οὐδὲν ἦττον ἐκείνον τὸν χρόνον ἦν δίκαιον τοῖς μὴ φω-
 ναῖς κεναῖς ἑαυτοῦς συνταράττουσιν ἀλλ' εἰς τὰ πράτ-
 ματα βλέπουσιν.

5

XXXVIII Ἐνθα μὴ καινῶν γενομένων τῶν περιεστώτων 153
 πραγμάτων ἀνεφάνη μὴ ἐναρμόττοντα εἰς τὴν πρόληψιν
 τὰ νομισθέντα δίκαια ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων, οὐκ ἦν ταῦτα
 δίκαια. ἔνθα δὲ καινῶν γενομένων τῶν πραγμάτων οὐκ
 ἔτι συνέφερε τὰ αὐτὰ δίκαια κείμενα, ἐνταῦθα δὲ τότε 10
 μὲν ἦν δίκαι', ὅτε συνέφερεν εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κοι-
 νωνίαν τῶν συμπολιτευομένων· ὕστερον δ' οὐκ ἦν ἔτι
 δίκαια, ὅτε μὴ συνέφερεν.

XXXIX Ὁ τὸ μὴ θαρροῦν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἄριστα συστη- 154
 σάμενος οὗτος τὰ μὲν δυνατὰ ὁμόφυλα κατεσκευάσατο· 15
 τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐκ ἀλλόφυλά γε· ὅσα δὲ μηδὲ τοῦτο

1 [μετα]πίπτῃ P² μεταπί cum πτ nscr. ut μεταπίπτει inter-
 preteris F || 2 ἐναρμόττῃ Ff: ἐναρμόττει ceteri libri || 3 ἐκείνων
 τῶν χρόνων f τὸν χρόνον ἐκείνον B || 4 κ[εν]αῖς F κ·ναῖς P¹
 ἐκείναις Q | ἀλλ' εἰς τὰ] ἀλλὰ πλείστα libri || 5 κενῶν libri κοι-
 νῶν f: corr. Gassendus || 7 ἀνεφάνη 9 πραγμάτων om Ff,
 contra totum locum qui est inde a u. 6 κενῶν γενομένων usque ad
 9 ἔνθα δὲ negligenter iterant Hs | μὴ] μοι B | ἁρμόττοντα libri ||
 8 τὰ νομισθέντα HPQ s: ἀνομισθέντα B ἄ νομισθέντα Aldobran-
 dinus || 9 κενῶν HPQ s καὶ τῶν B Aldobr.: corr. Gassendus |
 τῶν om B || 10 δὲ BHPQ: δὴ Ff || 11 δίκαι' ὅτε] δίκ(αι)ό τε ᾱ
 (ὁ supra comprehendium kai syllabae positum) B: δίκαια ὅτε reliqui ||
 12 συμπολιτευομένων B πολιτευομένων Ff | δὲ Ff || 14 τὸ μὴ
 libri: τὸ f | μὴ θαροῦν P¹ μηθαροῦν H | συστησάμενος uereor ut
 dici potuerit pro eo quod est συστειλάμενος. sed fieri potest ut
 quod uerbis τὸ μὲν θαρροῦν συστησάμενος oppositum esset
 membrum interciderit, quam coniecturam et aduerbium ἄριστα sua-
 det et pronomēn οὗτος || 15 οὗτος om B solus || 16 τὰ δὲ μὴ ...
 p. 81, 1 ἀνεπίμκτος in hiata per uersum et trientem patente om B,
 τὰ δὲ μὴ δυνατὰ et ἐπίμκτος supplēuit m. 2 | οὐκ ... p. 81, 1 δυ-
 νατός ἦν om Aldobrandinus | ὅσα δὲ] ὅσα γε HPQ ὅσα Ff | μὴ
 δὲ FHPQ: exspectes μηδ' αὐτό

δυνατὸς ἦν, ἀνεπίμικτος ἐγένετο, καὶ ἐξηρέσατο ὅσα τούτων λυσιτελῇ πράττειν.

XL "Ὅσοι τὴν δύναμιν ἔσχον τοῦ τὸ θαρρεῖν μάλιστα ἐκ τῶν ὁμορούντων παρασκευάσασθαι, οὕτω καὶ ἐβίωσαν μετ' ἄλλήλων ἡδιστα τὸ βεβαιότατον πίστωμα ἔχοντες, καὶ πληρεστάτην οἰκειότητα ἀπολαβόντες οὐκ ᾠδύραντο ὡς πρὸς ἔλεον τὴν τοῦ τελευτήσαντος προκαταστροφὴν.

1 ἀναπίμικτος H | ἐξηρίσατο BFPQf: ἐξορίσατο H ἐξωρίσατο s | τούτων Aldobrandinus: τούτω B τούτω s τοῦτ' HPQ τοῦ Ff || 2 λυσιτελῇ Ff: λυσιτέλει HPQs λυσιτελὲς litteris II primoribus certis, ceteris euanidis eis quidem sed quae dispici possint B λυσιτελεῖ Aldobrandinus || 3 ὅσ[οι ηνδύνα]μιν ἔ[σχ]ον P² in quo inde a p. 80, 12 ὅστερον ut in extrema pagina litterae non paucae euasuerunt | ὅσοις Q | τοῦ τὸ Meibomius: τοῦ τὲ B τοῦ τε HPQs τοῦ Ff τὸ Gassendus || 4 ὁμορούντων BH² | παρασκευάσασθαι FQf γρ P²: παρασκευάσθαι P παρασκευᾶσθαι B παρεσκευάσθαι H | οὕτω] οὕτοι Ff || 5 ἡδιστα τὸ] ἡδιστον τὸν B ἡδιστον • P ἡδιστον καὶ Q ἡδιστον FHf || 6 πληρέστατον F | ἀπολάουοντες F | ᾠδύροντο f || 7 πρὸς ἔλεον B πρὸς σὲ (σε H) δέον HPQ: ἔλεον F²f γρ P² ἔλαιον F¹ | τοῦτελευτήσαντος F¹ | καταστροφὴν F.